

A hiány

[2013. október]

„Ami lent van, ugyanaz, mint ami fent van, és ami fent van, ugyanaz, mint ami lent van – így érted meg az Egy csodáját” (Hermész Trismegisztosz)

*„Míg én nem voltam én, Istenben voltam Isten,
S majd újra ő leszek, ha magam elveszítem.”
(Angelus Silesius)*

Világoskék volt, helyenként megfakult, hiányzó zománc imitt-amott, ha jobban megnéznénk, talán alantas rozsdá alig látható nyomai bújnának meg a kérges zsírfoltok mentén. Csak nézte a fotelből, kezdetben idegenkedően, aztán fokozódó rokonszenvvel, és néhány lépésnyi távolság volt ugyan köztük, orra hozzászokott ahhoz a bársonyos illathoz, amit ő egyszerű ember lévén szagnak hívott, és bár a bádogfazékban nem volt semmi, mondhatni a teljes üresség honolt a kivékonyodott lemez által a végtelenből leválasztott térben, az illat lassan kúszott át a perzsaszőnyeg fölött pontosan az ő orrába, egy zavaró bizonyosság áradt szét benne, hogy ez a kopott fazék, bár sok hasonlóság és különbség is elmondható ugyanakkor, egyetlen ponton azonosságot mutat vele: teljesen üres.

AZ ÉJSZAKA

A sötétség nem volt csendes. Mintha a barakkok között soha sem pihenne az éjszaka. A Nagy Folyó felől időnként morgó reccsenések hangja tört fel. A jég. Nem láthattam, de tudtam, hogy itt, közel a Deltához, hamarabb jön a tavasz. A barakkok tövében kövér hóvirágok nőttek, pedig odahaza, a hegyen túl, hetek óta nem láttak napfényt. Sok év után hazafelé indultam. Szívem nehéz volt, hogy örökre itt kell hagynom a Delta felől érkező langyos fuvallatokat, amelyek annak idején egy életre az acélkombinát barakkjaihoz kötöttek.

A szeméttelp fölött nemcsak nappal köröznek a varjak, kitartóan egész éjszaka a gőzölgő kupacok fölött kavarnak, amíg a fagy lassan csonttá keményíti az eleven masszát, aztán leszállnak a barakkok fedelére, és ott várják, hogy kibugyanjon a mélyből valami meleg belsőség, zsíros rongy, konc, akkor odaszállnak, és lecsapnak a magasból nyílsebesen, kicsípnek egy darabot a sötétlő tömegből.

Innen indultam el hazafelé, életem utolsó földi éjszakáján. Az autó, amit ebből a kivételes alkalomból adott kölcsön a főnököm, tágas volt és illatos, a hangfalakból orosz szimfonikusok dallamai töltötték be a szívünket.

A városok a hegyen túl némán nyúltak el az olvadó hó alatt. Hosszú volt az út, lassan haladtam. Egy jelzőlámpánál álltam éppen, amikor valaki a jobboldali ablak fölötti ujjnyi résen egy fehér lapot csúsztatott az első ülésre. Egy igevers volt rajta, nem emlékszem pontosan, de valami olyasmiről beszélt, hogy a búzaszemnek meg kell halnia, hogy újjászülethessen. A fenyvesek felé kanyarodtam, hogy átkeljek a hágón.

A medence hidegebb volt és fényesebb, mint a hegyen túli vidékek. A hágó otthoni oldalán ereszkedtem az éjszakai fagyba, és megnyugtató az érzés, hogy közeledek hazafelé. A hátsó ülésen két hallgatag, szürke kabátos ember ült, a hegyen túlról. Kabátjukat nem vetették le arra a kis időre, amíg kiszállnak valahol a hegyek között, és eltűnnek az erdőben. Fokhagyma és faggyú illatával telt meg az autó, amióta beültek az első szénégető boksáknál, az omladozó kaszárnyák alatt.

Halkan zümmögött egy bánatos muzsika. Amikor utaztam, mindig ezt hallgattam. Olyan volt, mintha mindenütt éjszaka lenne, és soha nem lesz vége. Hátról finom éjszakai pára kúszott előre. Aludtak a szürke kabátos férfiak, egyenletesen szuszogtak, időnként egyszerre felhorkantak.

Egy ilyen horkanásnál csattantunk bele a félméteres gödörbe. Mindkét jobboldali gumit szétvágta az aszfalt éle, fáradtan roskadt magába az autó, álltunk egy ismeretlen falu közepén, sötét ablakú házak között, közel az otthonhoz, mégis idegenben, a végtelen éjszaka egy pontjában.

A posztócsendben, én meg a két idegen, mellettünk a két szétfoszlott gumi. A két szürkekabátos összebújva cuppog, most látom, nincsenek fogaik. Vonogatják a vállukat, szőrükre zúzvara ül.

Kellene egy gumijavító, de éjszaka van, vadállatok és szellemek járhatnak, ki nyit ajtót ilyenkor? Elbotorkálok a fagyban egy fényes ablakhoz. Minden csillogó penge, vág a csillagok. Idegenből jövök, vajon hová? Kinéz egy kerek fej, elvezet a gumis kapujába, döngtet a kesztyűs kezével, kijön a gumis, meleg álmosság, jön vele a kisfia. Megjavítja, hozzam be a két kereket.

A két szürke ember eltűnt. A sötétbe veszték. Az utolsó éjszaka.

Egyedül cipelem a két kereket, nyögök, szakadok meg. Bemegyünk a műhelybe, megjavítja, kicseréli a két gumit, vigyem, menjek dolgomra.

Nem tudom, mi dolgom lenne bent, de előbb szeretnék bemenni abba a házba, a gumis házába, abba a melegbe, ahonnan kijött az a szőke kisfiú. Vonakodik a tréninges ember, éjszaka van, mindenki alszik. Nincs ott semmi érdekes, nincs ott semmi, csak a sötét van, csak az álom van ott benn.

Félrelököm a kis vézna gumist, és berontok a sötétbe. Mintha nem én lennék, mintha vadállat nyújtózna bennem, kutatva a csontok után. Felbaszom a lámpát. Legyen fény, hadd lássam, mi a francot rejteget ez a kis faszom gumis a házában, hadd lám!

Egy deréktól lefelé szürke pokrócba tekerve, vastag zöld pulóveres lány ült egy tolószékekben, naftalin és gabonailattal töltötte meg a kis szobát. Egy vézna lány, orrában szonda, feje a nyakára dől, szeme az egeket kutatja.

Erőtlen menekülési kísérletek, vakulás a fénytől. Egy emberi roncs volt abba a székbe pakolva, a gumis konyhájában. Kék szemében a felgyújtott lámpa fénye. Itthon vagyok, megérkeztem.

A szoba sarkában ültem, és gondolataim kuszasága közben, csak akkor vettem észre, hogy ez a lány nem emberként beszél.

Tekintete a félhomályban az északi, penészes falon, mint riadt madár táncolt, sovány ajkai szárazon értek egymáshoz, mint két idegen test, és abban a csendben, amely annak a szobának az évtizedek során felhalmozott összes bánatát magába zárta, a szavak igazán fölöslegesnek tűntek. Úgysem tudták volna hordozni azt a mindent, amit egymásnak mesélni akartunk. A múlt nem a hangok hátán osont. Síri csend volt, amikor egymásra találtunk, csak a lámpa fénye rebtent néha egyet, mintha lélek tévedt volna a forró

üvegcsőbe.

Ahonnán én ismerlek, ott nincs idő. Nincsen se kezdet, vég sincsen, ott csak az Egy van, a Mindig.

Körülnéztem. Ugyanaz a szoba volt, abban született apám, nagyapám, őseim végeleáthatatlan sora, akik valami ősi, elemi éltető erő folytán ebben a szobában öltöttek testet, és hagyták maguk mögött ugyanazt a sápadt vázát, egy kopott, fekete szurokkal lekent ravatalon. Ide kellett visszatérnem nekem is, hogy találkozzam vele. Mint az ő Simeon, én sem tudtam meghalni az ígéret beteljesülése nélkül. Ezt meg kellett várnom. Nem repülhettem el, anélkül, hogy magamra találtam volna, hogy végső soron megértettem volna azt, ami egyenlővé és értékessé tesz mindannyiunkat. Egy életre volt ehhez szükség, és hitre, bizalomra, hogy az ígéret, egy szép napon beteljesedik.

Felderengett az igevers a búzaszem életéről és haláláról. Akkor, azon az éjszakán üresedtem ki, utolsó földi éjszakámon. Ahogy néztem a tolöszeke lány lüktető homlokát, az orrából lógó csövet, tudtam, hogy akkor, ott, be fog teljesedni. Ugyanolyan sötét és fáradt éjszaka, áporodott szagú, mint bármelyik, csak éppen az utolsó. Abban a naftalinos szobában találkoztam Vele. Akkor haltam meg. Akkor születtem újjá. A búzaszem megfogant.

A TÖLGY

Párás nyári reggel volt. Fáradtan roskadtam a Panov mögötti fémpadra, a buszmegállóval átellenben, a bódék mögött. Mióta préselt téglával rakták ki a teret, nem volt kedvem megpihenni itt, pedig ugyanaz volt minden, ugyanazok a homlokzatok, betonszobrok, a reggeli rohanásban mindig ugyanazok az arcok, mint azelőtt, hogy nyugdíjba mentem volna.

Azon a reggelen viszont, valahogy úgy jött, hogy körülnézsek, és ehhez a tér közepén, a sárga gázvezetékhez láncolt padot választottam. Percek óta fújtam a Mărășești szívzaggató füstjét, amikor hátam mögött megszólalt a tölgy.

Tudja ő jól, hogy nem egy megnyugtató gesztus, de higgyem el, sokkal természetesebb, mint gondolnám. Sok példa is van rá. Szokványos, ha szabad így fogalmaznia.

Egyhén bánatos volt, ahogy évszázados tölgyfához illik, megfontoltan, kimérten illesztette egymáshoz a szavakat, majd óvatosan tapogatózva, elegánsan kért egy tüzet. Úgy éreztem, talán nem méltó hozzá ez a kátrányszagú bagó. De nem szeretné, ha csak a kora meg a kiállása miatt olyant gondolnék róla, ami nem helyénvaló. Tiszteletet parancsol ugyan a termete, de mint azt koromra való tekintettel minden bizonnyal én is tudhatom, a vastag kéreg alatt kifürkészhetetlen, hártavékony érzékenység remeghet. Bólogatok, hát persze, való igaz.

Persze, ismerte az amolyan szürreál átváltozás-történeteket, mindig is meglehetősen óvatossággal kezelte az eseteket, elvből nem vetette el soha annak lehetőségét, hogy egy zaklatott éjszaka után ő maga is ujjai között szalassza el emberi mivoltát, és valami más, például egy macska legyen belőle, mert rovar azért mégsem szeretett volna lenni, és élettelenül sem szeretett volna ücsörögni, mondjuk padként egy parkban, folyton magán érezve dohos ülepek súrlódását, zenéjét.

Összefoglalja, nehogy félreértssem a dolgot: bakter volt a Kombinát keskeny nyomtávú vasútjánál, bőre átvette a salétrom szagát.

Aztán még nyugdíjazása előtt, azokban az időkben, amikor úgy érzi az ember, hogy semmi váratlan nem érheti már, hacsak éppen magát az időtlen egészséget nem számítjuk ide, nos, azokban az időkben vette észre magán, kezdetben a combja fonákját tapogatva, hogy a bőre kellemetlenül érces, száraz, mintha smirglipapír lenne. Egy ujjbegynyi bőröcske volt csupán, aggodalomra nem adva okot, amúgy is hozzászólt a különböző ekcémákhoz, egészségtelen életmódja velejárájaként. Aztán egy este, meccsnézés közben piszkálta a hátát, és ott, ahol összefutnak a hát vízrajának zsíros csermelyei, taplószerű képződményt fedezett fel. Az orvosok persze semmi okosat nem tudtak mondani. Az idő pedig lassan megédesítette ezt a kergesedést. Magához engedte, mondhatni, megszerette ezt a karakán taplót, amely alig néhány hét alatt teljesen beborította a felsőtestét és a lábait.

Nem volt ő egy nagy elme, arra viszont futotta, hogy elképzelje a folytatást, a megkerülhetetlen pillanatot, amikor majd kialakul a törzs, a cserzett hám alatt utat nyitnak a nedvek, kutatva az eredet után, és lábujjai végén kis gyökerek indulnak útnak a mélységek felé. Döntenie kellett hát. Tudatosabban, mint arra korábban számítani vélte, lábon állva ráadásul, de egyszer, és de facto mindenkorra, hogy hol fog gyökeret eresztetni. Voltak elképzelhető földrajzi helyek, a szülőház melletti diófa árnyéka, de hát az árnyékos lenne, nem nő ott semmi, a bakterház melletti homokos padka, ott viszont az elhaladó vonatok remegése tenné kérdésessé a folytatást, no meg a ligeti stadion kertje, ahol annyi érzélem folyt szét az évek során, most viszont sás és mocsári indák bölcsője, hogyan ereszthet gyökeret ilyen környezetben egy tölgy, merthogy időközben egy biológus haverja egyértelműen azonosította a kérget. Quercus, mondta hűvösen.

Ilyenformán bizonytalanná vált a folytatás, egyre nehezebb volt a járás, már csak tipegés volt bokából. A pillanat pedig egyszer csak elérkezett, sokkal direktbben, mint számította.

Egy ilyen szerű reggeli órában, talán éjszaka és nappal határán, amikor útnak az ócskapiac felé, megpihent ezen a helyen egy pillanatra. Csak kifújta magát, csak feltekintett arra a kampányplakátra, ez a fikarcnyi idő elegendő volt ahhoz, hogy egy nedves, cukros csepp a cipője orrán keresztül a varrás mentén kibugyanjon, és a földhöz érve, hozzákapcsolódjon egy ott várakozó enzimre. Ez volt a mag, a pillanat. A rohanás. Láncról szabadult kutya a farkasfalka felé.

Értem. És belül? Belül mi van? Bólogatni próbálhatott, mert megremegett a hatalmas korona, verebek rebentek fel belőle. Persze, hát semmi. Nem lehet úgy átalakulni, ha van bent valami.

Az a sötétség derengett fel bennem, amire sokszor gondoltam, csak nem akartam soha magamhoz ölelni. Barátságosan megböktem a tölgyet, és elindultam az ócskapiac felé, ki tudja, milyen vastag ez az aszfalt, és milyen mély alatta a föld.

Rendben volt magával, tisztán váltak el benne a vizek: alant volt a salak, a kvarcos anyag a helyén pihent, jó mélyen, fölötté pedig vidáman hullámozott a tiszta lé, hús vizében rendben úsztak a halak, tüdők, májak, emlékek.

A VÍZ

A tó körül sűrű nádas terült el minden irányba, amikor horgászni mentünk, csak a kialakult ösvényeken tudtuk becserkészni a bozótot. Hosszú, éles levelei voltak a nádszálaknak, kegyetlenül végighasították a bőrt. A lábunk alatt gyökerek egymásba kapaszkodó tengere kúszott szét.

Vakáció volt, minden nap kimentünk horgászni a semmi közepére, a sárgára száradt mezők közepére, ahol a barna vízű tó lapult. Csak mi horgásztunk rajta, rakoncátlan kölykök, és a vad vincellér, akinek nagy, zsíros szalmakalapja és ölnyi vörös nyaka volt. Nyár elején órákba telt, amíg végigvágtuk az ösvényt, nagyapám kacorkésével, aztán ha napokig nem mentünk, újra kellett vágni a járatot, hamar nőtt a nád. Kis pirkák, vékony kárászok tanyáztak a tóban, egy délután alatt kifogtunk egy fél neccel. Nyár volt, homlokunkra

száradt az idő, mellettünk a lemezen gyíkok pihentek, mi meg a hátunkra feküdvé, a nádason keresztül az eget néztük nagy, kerek szemekkel, mintha halak lettünk volna.

Azán időnként még visszajártam. Fogtam a szerkót, bepakoltam, átverekedtem magam a nádason, kivettem a horgot, aztán leheveredtem a békanyál mellé, és hosszú lónézésben bámultam, mint mozdul a fátyolhullámok közé a dugó, hogyan bukik a zöld mélybe. Egymásban voltunk, én meg az árnyékom, heverészve a napon, a nádason túl metszették a szőlőt, és kékes permetet szórtak rá, folyt a munka, az izzadság.

Tudtam, hogy egy napon majd, amikor fertőző őszi ködök jönnek, a morcos gazdák összegyűlnek a gerincen, körbeállnak szürkén, köpködön, és ítéletet mondanak arra a tóra, mert mihaszna, barna, meddő. Az a néhány hal benne semmi jót nem ígér, rontja a levegőt zöldje, fertőz, itt ragad a ragya, lisztharmat, kankó, száradna ki hát, ahogy lőn, úgy.

Nem késlekednek, lecsapolják röhögve, a töltésen borozva közben, tágra nyílik a zöld zsilip, rohan a barna víz a nádas közé zúgva, egy betongát, két vaskapu, láncok maradnak csak. Hová lettek a fűrge pirkák, sügérek, kárászok, némelyek a tenger felé úsztak tán, vagy mind? A kérgesre száradt iszap maradt csak, amelyből a gazdák tiszta hasznót húzhatnak. Gabona nő majd a tófenéken, és napraforgó, tápláló növények ligete.

Egy napon pedig, amikor már nem él az a szőrös vincellér, és én a lelkeket kergetem egy városban, amikor pára lesz az a nyári nap a szőlősben, az a régi semmiség, nos, akkor kezdődik el. Hagyom, essen szét, engedem, menjen.

Elkezdődött. Azon a nap, vagy tán még azelőtt. Azóta, ha bánatos vagyok, ami gyakran megesik mostanság, szemembe úsznak azok a szürke halak a tóból. Jó újra a víz a gátnál, hát hagyom, gyűljön, végül csak a betongát marad, a többi felissza a kérges föld, ahogy ömlik, egyre csak ömlik szememből az áradó esővíz.

Üresen áll a meder, paradicsom és karalábé nőtt fel az iszapos földből, nagy, nedves zöldségek. A nádas helyén csak az üresség, melyet megszakít egy-egy karó, foszló madárijesztő. Haszonra fogták azt a helyet, ahol valamikor semmi lett az idő. Most üres lett az a domb, a domb alatti kertek, a kertek fölött köröző csókák. Szétfutott minden, megszűnt, miközben hazataláltam.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Dimény Lóránt

Látó Szépirodalmi Folyóirat